

MYKÉNSKA KULTÚRA I

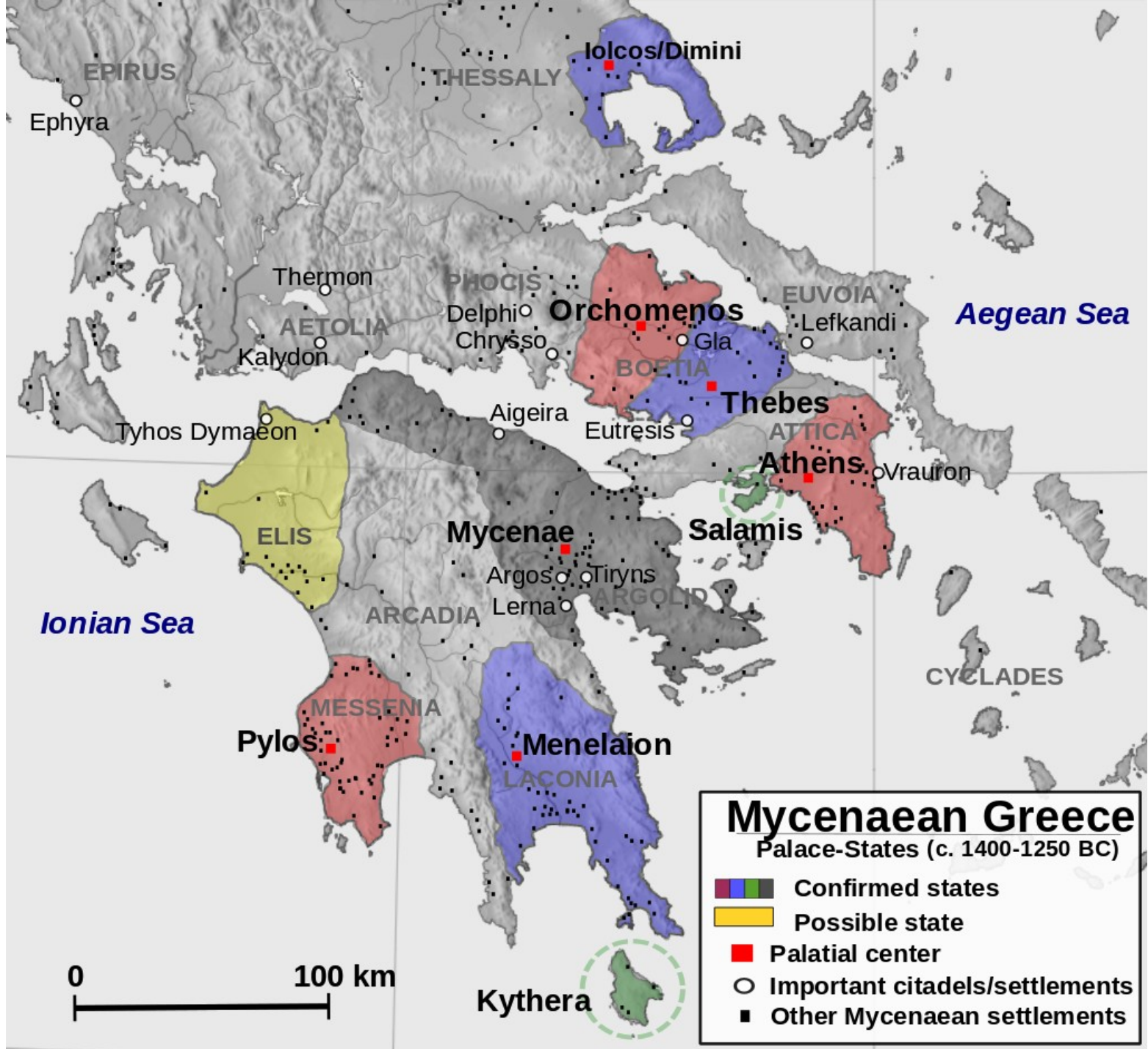

PREHLÁD

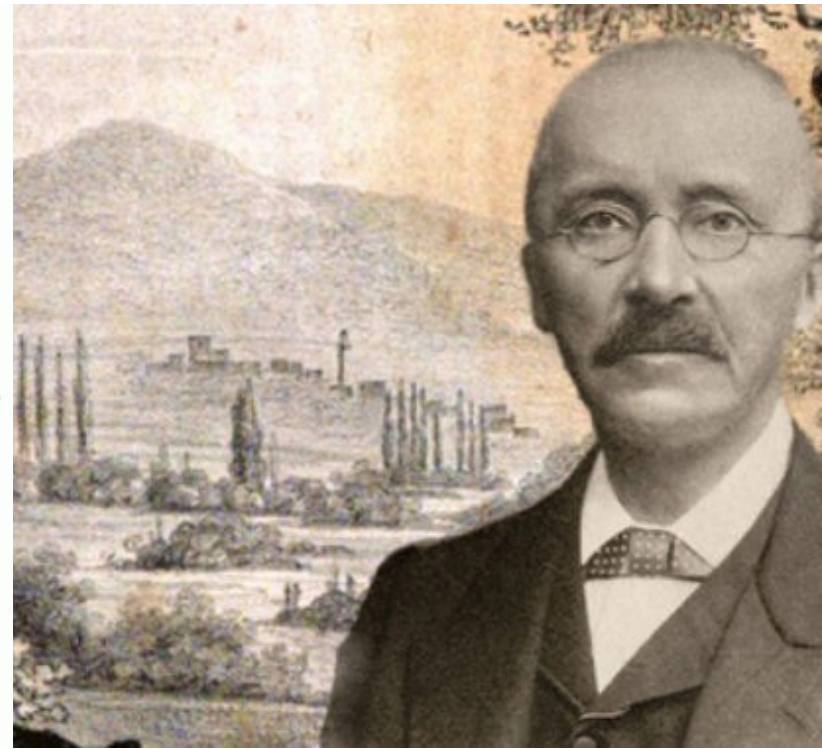
1. Dejiny bádania
2. Mykénska civilizácia
3. Zbroj
4. Bohatstvo
5. Náboženstvo a kult
6. Linear B
7. Obchod

VČASNÁ DOBA MYKÉNSKA MH

1. Úvod
2. Architektúra
3. Šachtové hroby
4. Tholosové hroby (presah do LH)
5. Keramika

Heinrich Schliemann (1822 - 1890)

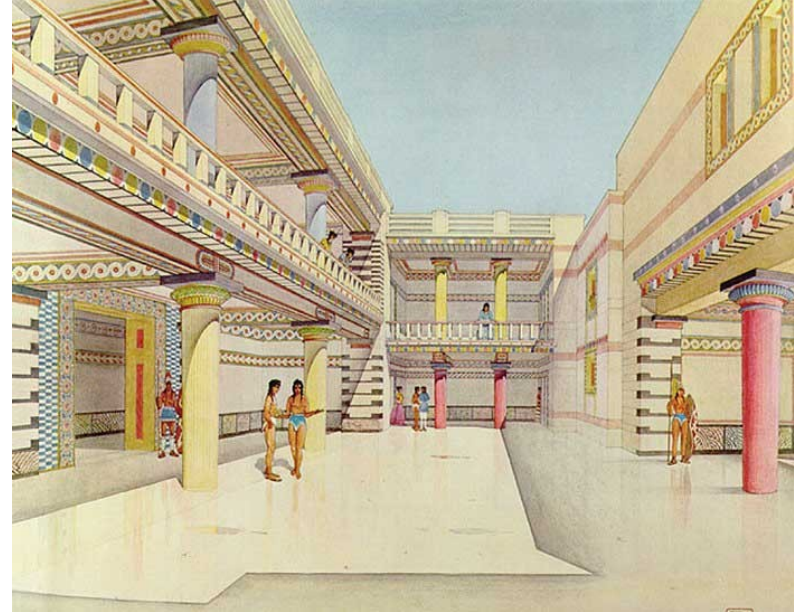

- nem. amatérsky archeológ, "Otec modernej archeológie" (bizar: všetko čo objavil nebolo nikdy to, čo si v skutočnosti myslel že nachádza:)
- čo (ne)objavil:
 1. pravá homérova Trója: „*Já tu Tróju najdu!*“: 1871 vykopávky na kopci Hisarlik v západnom Turecku - Trója až v 7.vrstve
 2. Priamov poklad: 1873 poklad na kopci Hisarlik (9 tisíc ks zlata kráľa Priama = panovník Tróje) - poklad o 1000 rokov starší
 3. zlatá maska kráľa Agamemnona (Homér a Pausanias): 1876 hľadá hroby Agamemnona a Klytaimnéstry; úspešne odkrýva šachtové hroby Okruhu A (šperky, zlaté masky) - hroby predchádzajú Agamemnónovu dobu o 400 rokov
- rozporuplné názory
 - A. nenahraditeľné straty spôsobené neodbornými postupmi (zbúranie muriva na kopci Hisarlik z G a R epochy)
 - B. ocenenie úsilia pri skúmaní najzložitejších lokalít v Stredomorí (chetitština a Linear B v tej dobe)

Chronology		
Date (BCE)	Crete	Mainland
2000	Protopalatial	Middle Helladic
1700	Neopalatial	Grave Circle B
1600	LM IA	Late Helladic I (Grave Circle A)
1500	LM IB	Late Helladic II Tholos tombs, Vapheio tomb
1450	Destruction of Minoan sites	Late Helladic IIB
	LM II	
1400	LM IIIA	Late Helladic IIIA (Mycenaean palaces)
1300	LM IIIB	Late Helladic IIIB Acme of Mycenaean culture
1200	LM IIIC	Late Helladic IIIC

Ilustrácie Nestorovho paláca, Pylos

MYKÉNSKA CIVILIZÁCIA

- prví ľudia, ktorí hovorili gréckym jazykom
- Vplyv staršej minojskej civilizácie na Kréte:
 - a) paláce, odev, systém linear B
 - b) keramika, fresky, zlaté predmety (výjavy prírody, božstiev, lovu, vojny)
 - c) systém mier a váh = kontrola výroby a obchodu
- pomenovaní podľa slávnej lokality Mykény = najmocnejší mestský štát
- civilizácia bola inšpiráciou pre archaických a klasických Grékov (napr. Homér, kyklopské murivo, náboženstvo atď.).
- boje medzi nezávislými mestskými štátmi + útoky hlavne po mori
- výroba zbraní a brnení z bronzu
- teórie o zániku
 - najčastejšia: zánik civilizácie v dôsledku povstania alebo invázie "zvonku"
 - najnovšia: séria ničivých zemetrasení na Peloponéze cca 1200 BC

Mycenaean Warrior

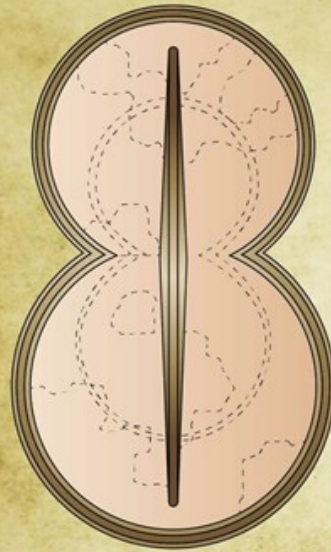

Figure-Eight Shield

Dendra Panoply

Greaves

Boar Tusk Helmet

Bracers

Mycenaean Rapier

Epsilon Axe

Hunting Spear

Panoplia: Gr.: πανοπλία (panoplía); πᾶν pân = všetko + ὄπλον hóplon = zbrane.

- achájski vojaci spravidla polonahí
- štíty v tvare kruhu a osmičky
- prilba kovové a kožené s kanšími klami

• Pohrebisko Dendra, Argolida (LH II)

- 1960, švédski archeológovia
- nález kompletného brnenia =

panoplia

- Archeologické muzeum v Naupliu
- 15 ks bronz. častí + kožené

ramienka

Helmeted warriors and chariot on a fresco from Pylos, LH IIIA/B

Mycenaean bronze dagger ca. 1150 - 1500 BCE

Warrior vase also known as 'House of the Warrior Krater' found in the Mycenaean Acropolis 12th century BCE.

II. Bohatstvo šachtových hrobov

Mycenaean sword with lion shaped hilt made of gold, grave circle B, 1600 BCE

- šachtové hroby ako prejav bohatstva mykénskej civilizácie
- pochované celé rodiny (na rozdiel od strednej doby bronzovej)
- hrobové predmety z Kréty a Kyklád (zbrane, kov.nádoby, keramika)
- rozvoj raného mykénskeho remesla = krétsky remeselníci na pevnine (?)

Mask of Agamemnon, from shaft grave V, grave circle A, 1550-1500 BCE

Gold pendant of a goddess from the women's grave, grave circle A, 1500 BCE

Two handled, gold cup from Grave 4 of Grave Circle A, 1550 - 1500 BCE

III. Náboženstvo a kult

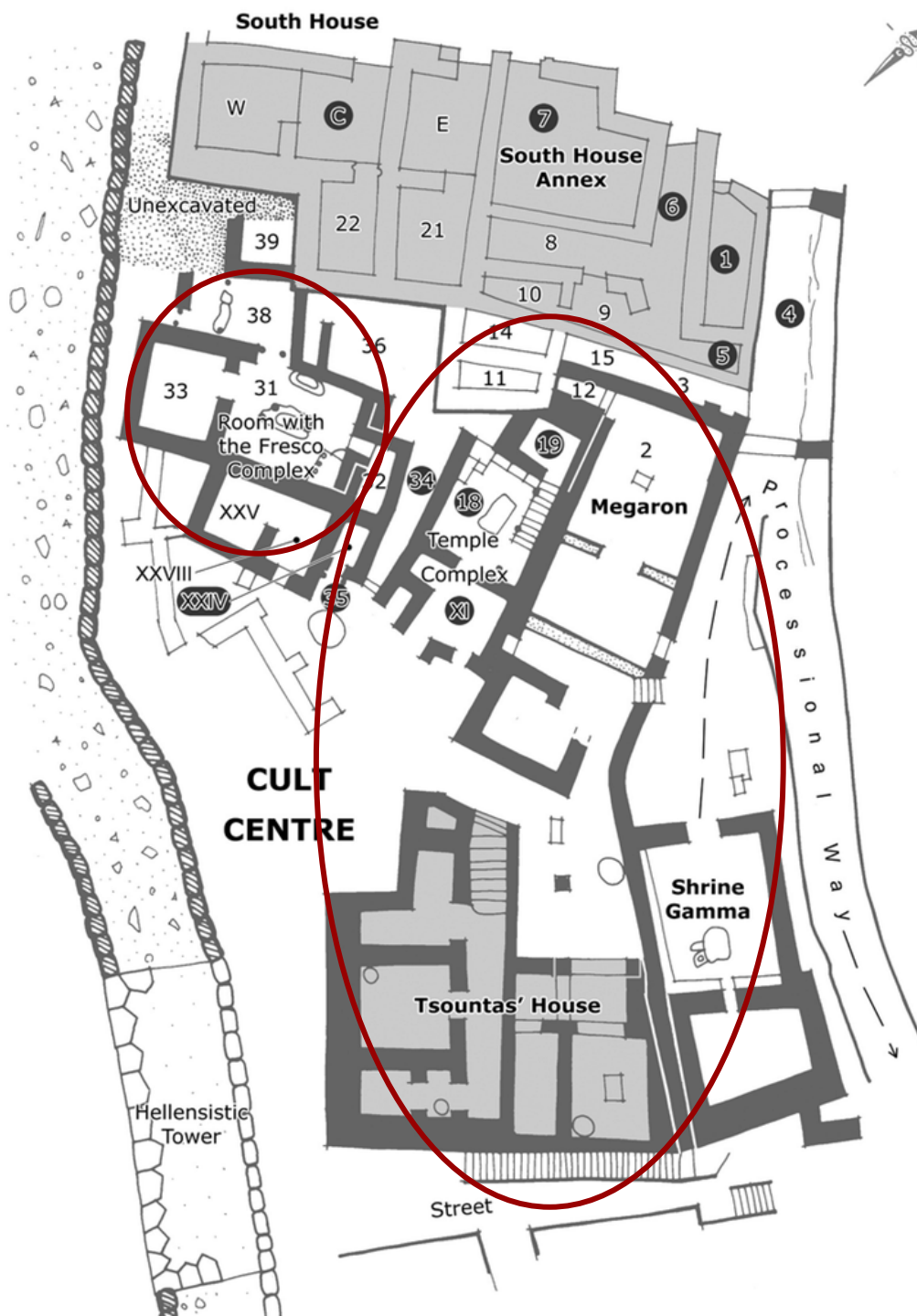
- podobné náboženské predstavy ako Minojci = fresky, figúrky, svätyne
- viera v posmrtný život s dôrazom na hrobové prídavky (zachovanie privilégií)
- LH = bohaté dôkazy: pozostatky svätýň, figúrky, posvätné predmety, pečate

- 15.stor.BC - mykénska civilizácia vládne na Kréte (Knossos): množstvo minojského tovaru v šachtových hroboch.
- minojské predmety v hrobovom okruhu A: šperky, dvojité sekera (labrys), sakrálny uzol, rohy zasvätenia atď.

- **Rozdiel:** Minojci: vykonávanie kultu priamo v paláci
Mykénci: kult v JZ časti mimo obytného priestoru (terasovité stavby s ohniskami)

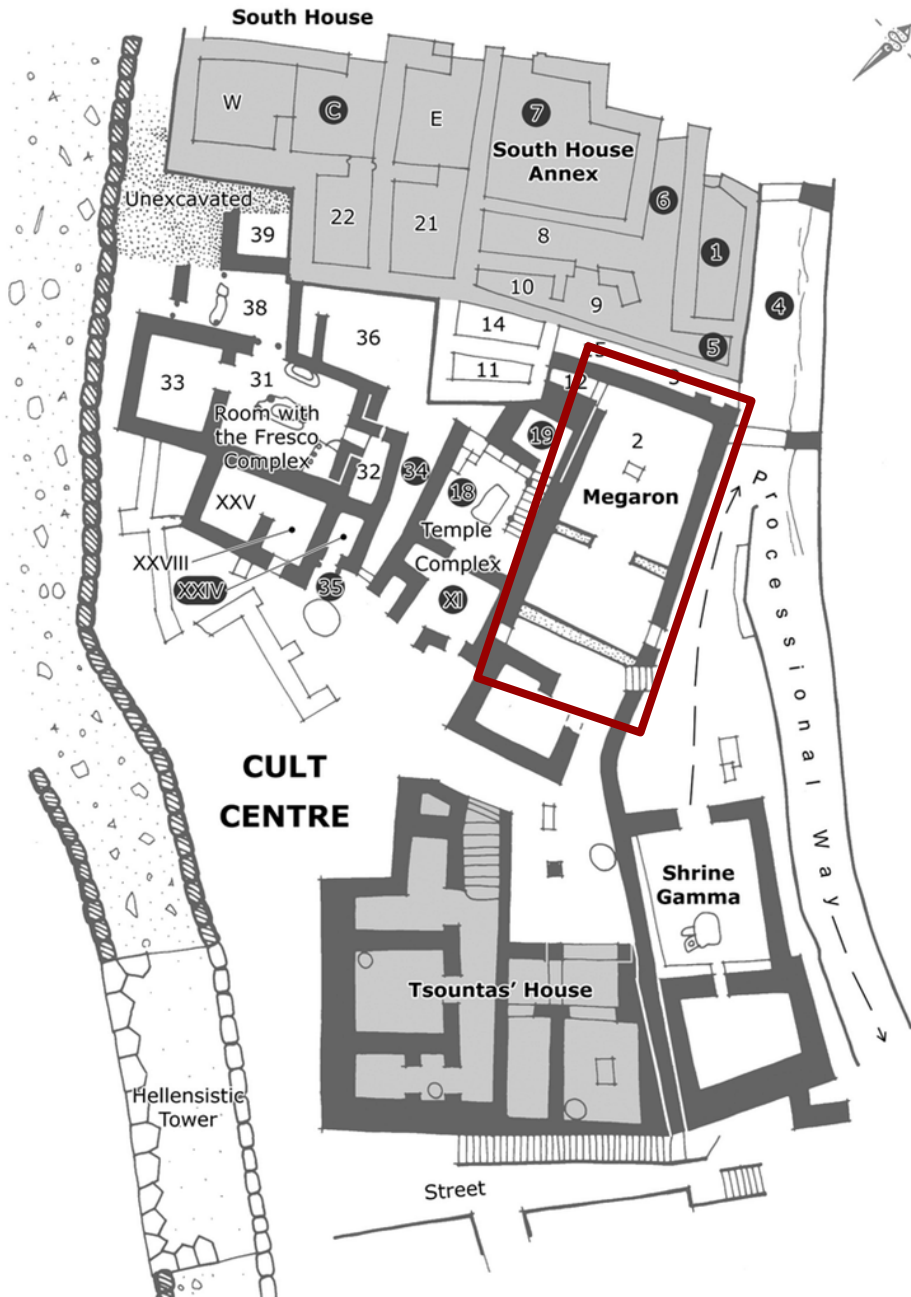
Small gold sheet in the form of a tripartite shrine
from Mycenae, Grave Circle A, 16th BCE

CULT CENTRE

- južne od Hrobového okruhu A = Cult Centre
- **1960 William Taylour: "Temple" a "House of Fresco"**

III. Kultové centrum "Temple"

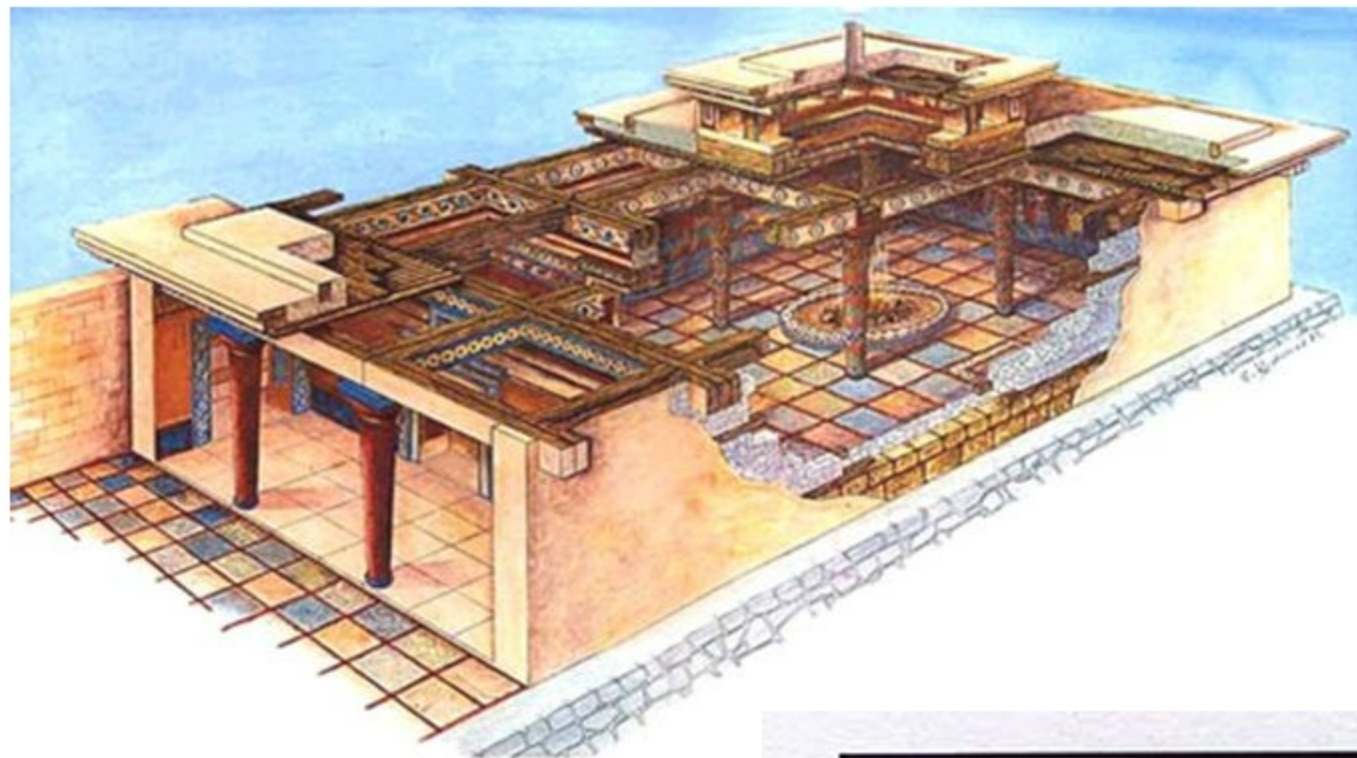
- južne od Hrobového okruhu A = Cult Centre
- 1960 William Taylour: "Temple" a "House of Fresco"

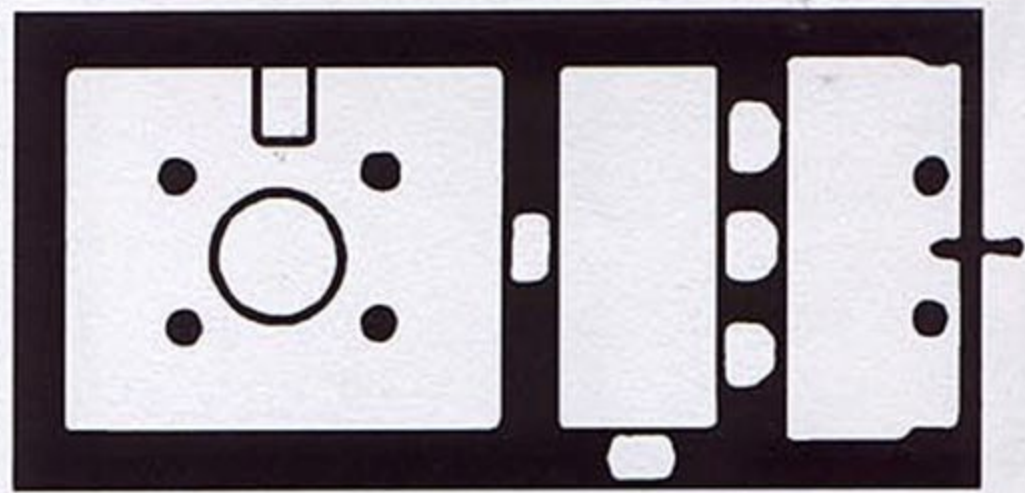
- 1. Megaron (μέγαρον)**
 - typ obdĺžnikového domu, neskôr chrámu a paláca
 - pôvod v neolite (Dimini, Sesklo, Jericho)

Minojský megaron: hlavná/trónna sála v centre paláca
Mykénský megaron: pevná forma palácového komplexu

 - stavba s trojitým členením (**pronaos, naos, in antis**)
 - v strede ohnisko obložené kameňmi

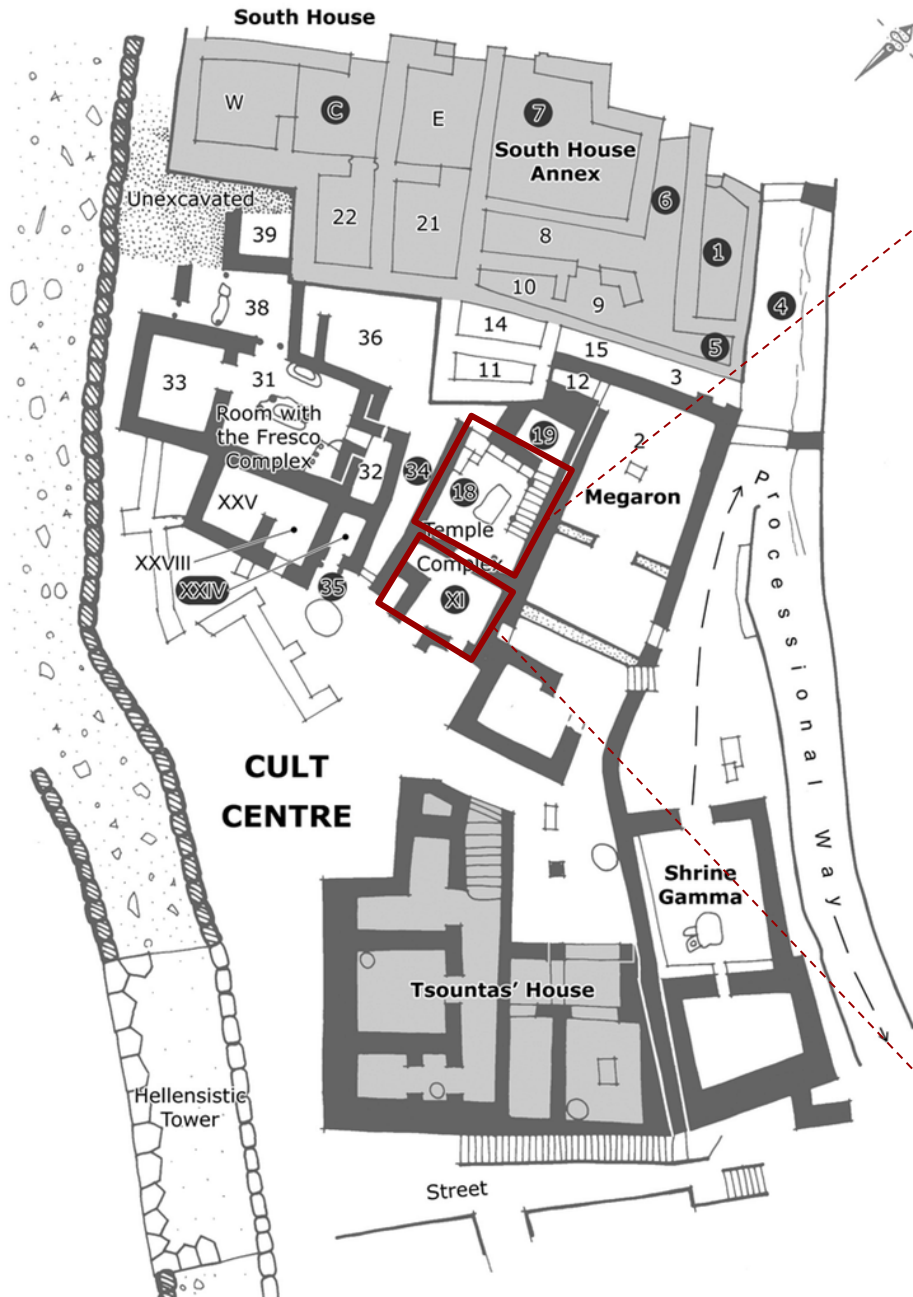

Reconstruction drawing of the megaron at Mycenae showing the front porch with two columns and the interior hearth enclosed by four columns

Plan of a Mycenaean megaron

III. Kultové centrum "Temple"

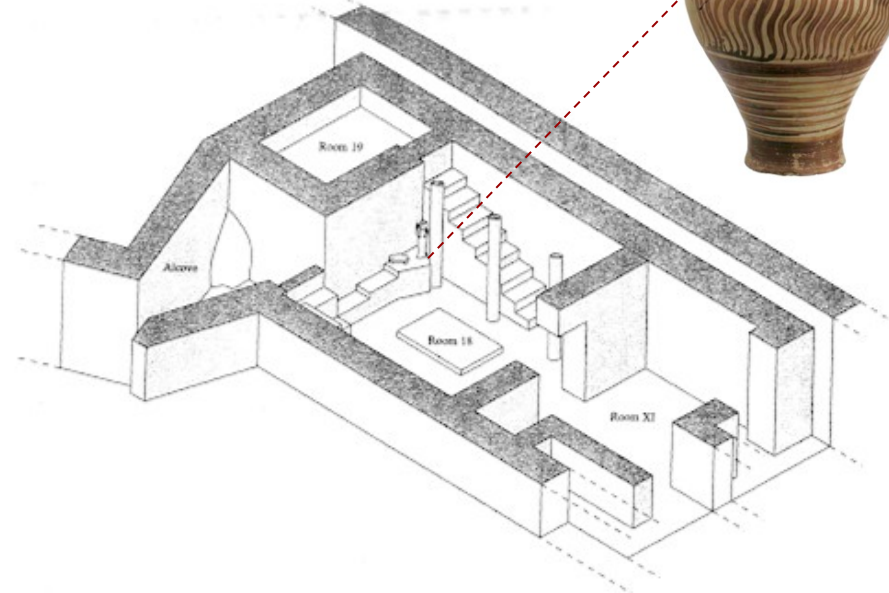
2.

The Room with the Platforms

- miestnosť 5 x 4 m, v strede plošina - ohnisko ?
- podstavce 3 drevených stĺpov na SJ strane (V

časť)

- za stĺpmi schodisko vedúce do mi
- na V strane omietnuté plošiny (lav
- na SV plošine idol ženy + trojnožk

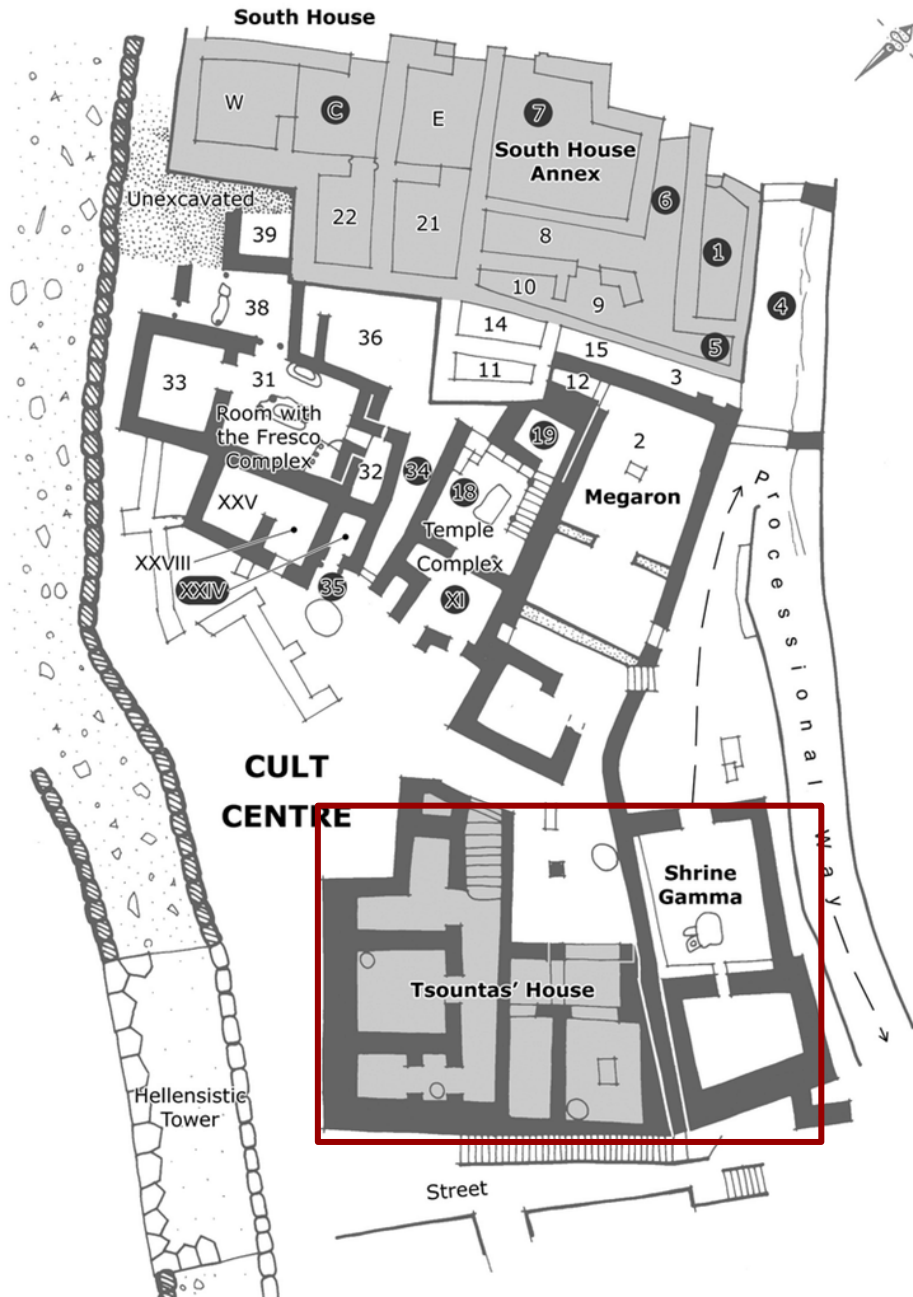

3.

The Vestibule

- priestor s rozmermi 3 x 4 metre
- okrem pár doložených váz žiadne ďalšie nálezy
- vchod z JZ bol zatarasovaný po zemetrasení LH IIIB

III. Kultové centrum "Temple"

4.

Tsountas House

- pomenovanie podľa Christosovi Tsountasovi (1886)
- dolná a stredná terasa južne od Hrobového okruhu

A

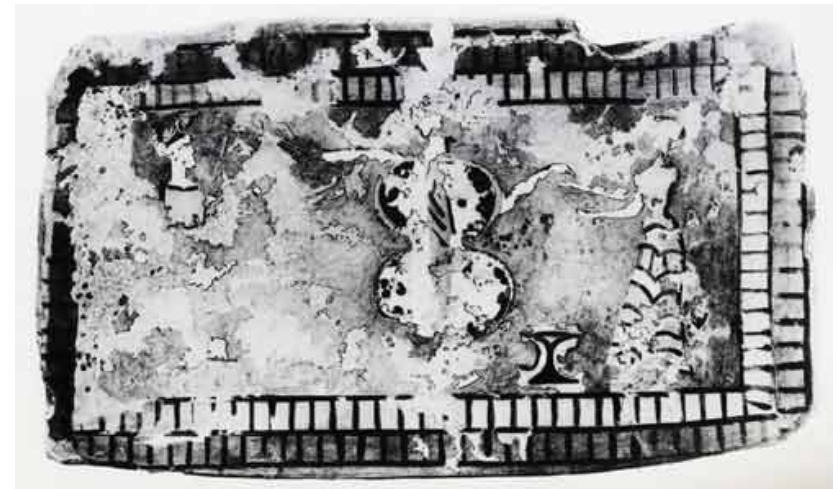
- 3 podzemné miestnosti - suterény (sklady?)
- horné priestory: otvorený dvorec, predsieň,

megaron s 2 bočnými miestnosťami

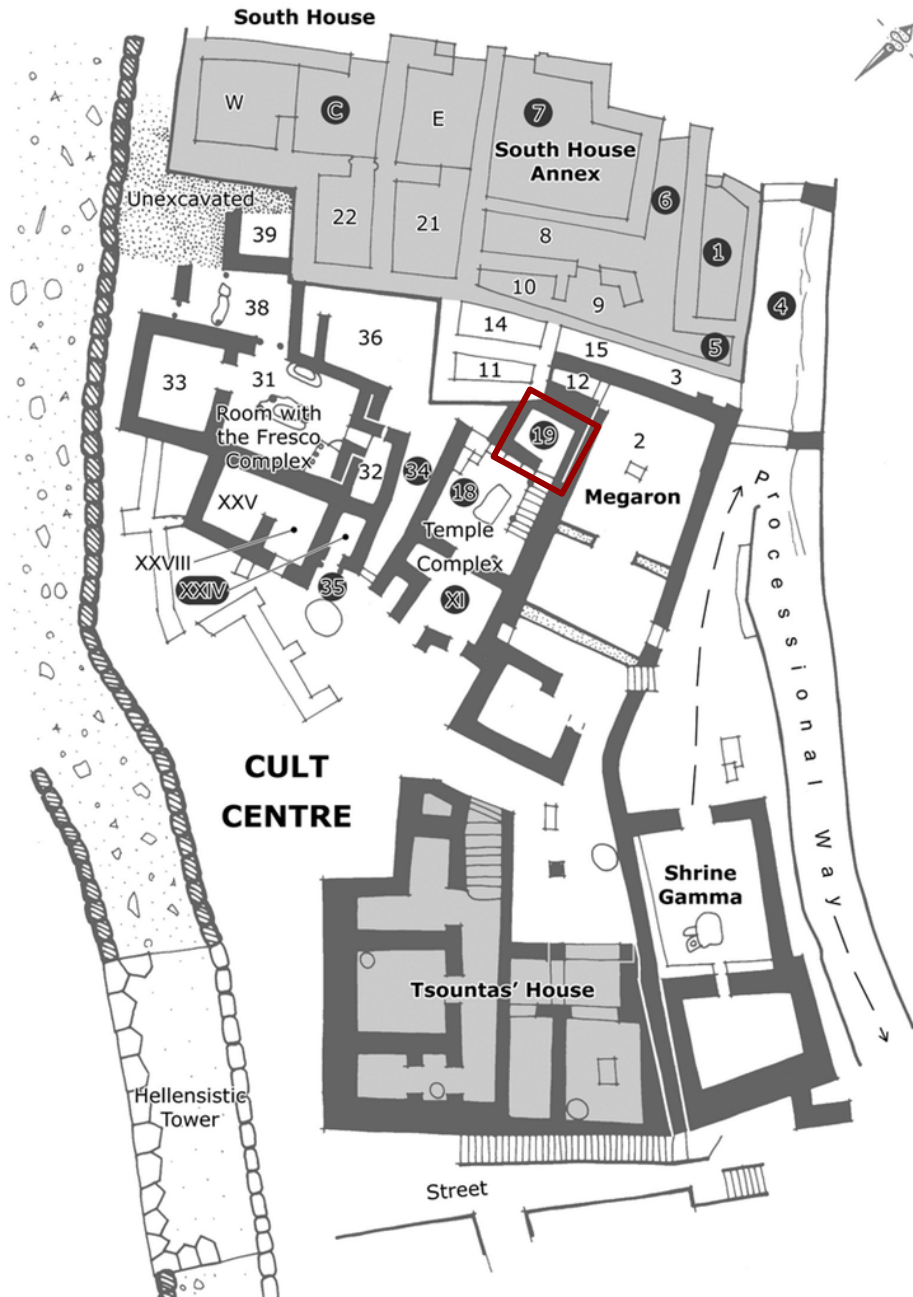
- na SV omietnutý obdĺžnikový kameň - oltár
- pokladnica svätých

'Shield Goddess'

- nález maľovanej tabuľky (Shrine Gamma)
- vyobrazené 2 ženy (kňažky), uprostred "Bohyňa štítu"
- pocta Bohyni vojny

III. Kultové centrum "Temple"

5. The Room with the Idols

- jedna z najzaujímavejších budov v rámci kultového centra
- početná skupina idolov - prevažne antropomorfné
- nálezy spojené s kultovými rituálmi
- idoly s ľudskými črtami, hady, prenosné ohniská, vázy ...

Idoly

- maľovaný takmer celý povrch okrem tváre (okolie očí)
- vystupujúce oči, nepravidelný nos, veľké uši, rôzne gestá
- otázka pohlavia (občas naznačené prsia, kučeravé vlasy)
- otvory v hornej časti trupu na pripevnenie šperkov
- v rukách držali predmety, ktoré symbolizovali ich atribúty (?)
- hady v stočenej polohe spojené s podsvetím

*Snake figure. The "Temple", Room 19.
LH IIIB2 (1250-1180 BC). MM 283.*

Snake figure. The "Temple", Room 19. LH IIIB2 (1250-1180 BC). MM 285.

*Snake figure. The "Temple", Room 18, alcove. LH IIIB2
(1250-1180 BC). MM 284.*

Brazier. The "Temple", Room 19. LH IIIB2 (1250-1180 BC). MM 297.

Anthropomorphic figure. The "Temple", Room 19. LH IIIB2 (1250-1180 BC). MM 290.a

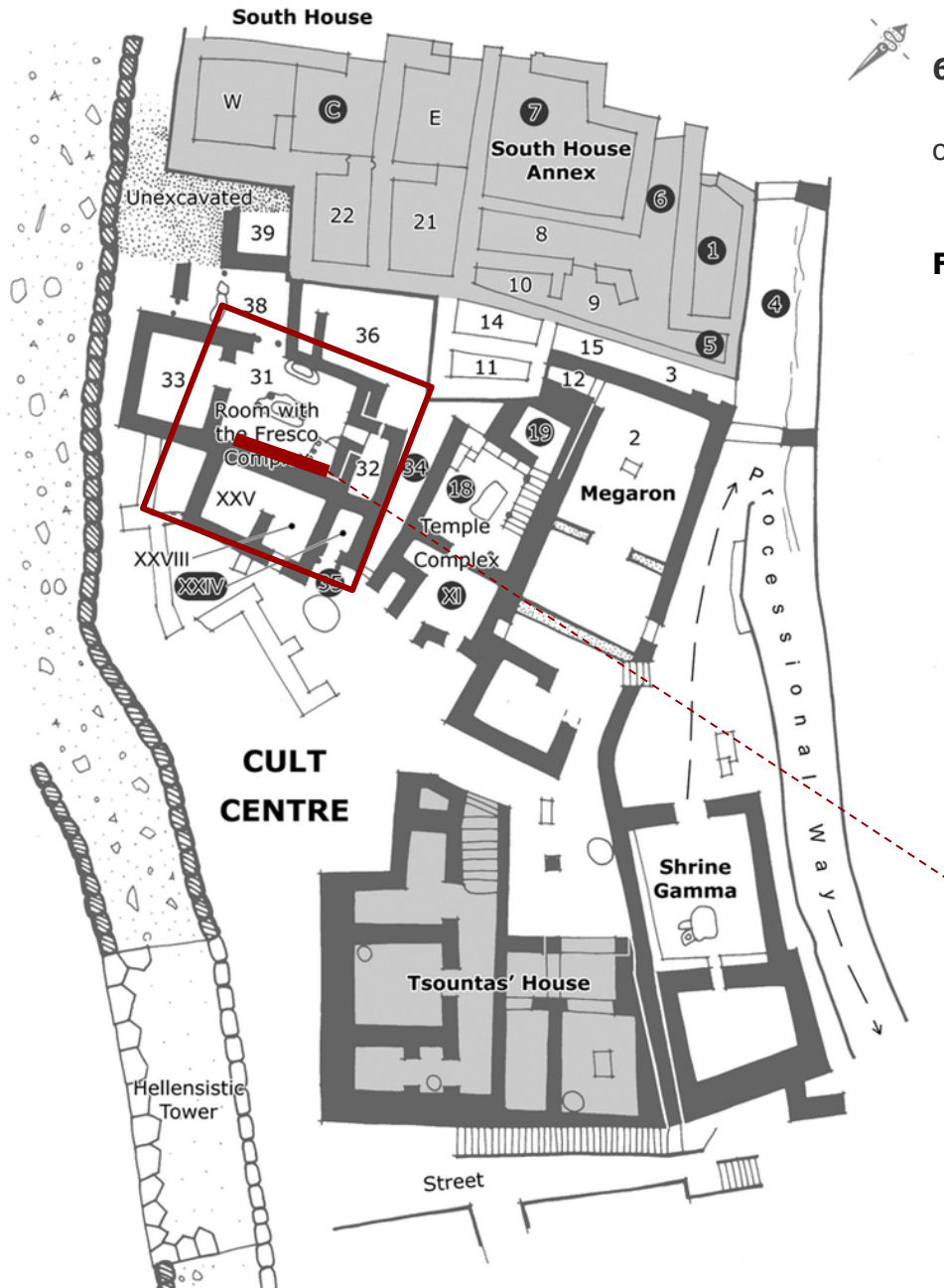
*Anthropomorphic figure.
The "Temple", Room 19.
LH IIIB2 (125-1180 BC).
MM 289.*

Anthropomorphic figure holding an object which has been interpreted as a double axe. "The Temple", Room 19. LH III B2 (1250-1180BC). MM 295.

Anthropomorphic figure. The "Temple", Room 19, alcove. LH III B2 (1250-1180 BC). MM 287.

III. Kultové centrum "The Room with the Fresco"

6.

The Room with the Fresco

- svätyňa s predsieňou, ktorá viedla do hlavnej sály s ohniskom
- pri stene larnax, oproti stena s freskou

Freska

- zachovaných 5 ľudských postáv
- vpravo: pred stĺpom postava držiaca oštep/palicu; čelí žene ktorá drží meč s hrotom k medzi = bohyne
- medzi bohyňami 2 malé mužské postavy pod sebou
- vľavo: žena pred stĺpom, v rukách 2 snopy obilia (?), zviera bez určenej identity

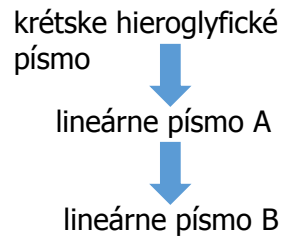

The fresco. Room with the Fresco. LH III B2 (1250-1180 BC). MM 385.

Linear B

- používané 14.-12.stor. BC - raná forma gréčtiny
- doklady tabuliek: Knossos, Kydonia, Pylos, Théby, Mykény
- pádom mykénskej civilizácie mizne a už sa znova neobjavuje

- **Michael Ventris** 1950 - 1952
 - vytvoril slabičnú mriežku
 - zistil že sa jedná o slabičné písmo = forma starogréčtiny
 - dôležitá spolupráca 1952 - 1955: **M.Ventris + J.Chadwick**
 - tabuľky z Pylu = kompletný kľúč pre toto písmo
- Linear B
 - 87 znakov pre slabiky
 - sémantické (významové) znaky (logogramy) objektov, tovaru
 - používané pre **byrokráciu** a **inventarizáciu**
 - **6000 tabuliek**: Knossos (4360), Pylos (1087), Théby (300), Mykény (73), Tiryns (27), Chania (7)
 - Pylos 45 pisárov, Knossos 66 pisárov
- písmo používané spolkom profesionálnych pisárov v palácoch (?)

Obchod

- Mykénčania obchodovali už v 16.stor. BC
- najskôr konkurujú Minojcom - s úpadkom moci vzniká viac obchodných príležitostí
- obchodovali hlavne vo V Stredomorí - obchodné stanice pozdĺž pobrežia Malej Ázie a Libanonu
- dovoz zo vzdialených oblastí - Afrika a Škandinávia

- kontakt s inými egejskými oblasťami = tovar v mykénskych hrobách: zlato, slonovina, meď, sklo...
- export mykénskej keramiky: Egypt, Mezopotámia, Levanta, Anatólia, Sicília, Cyprus (+ olivový olej, víno)
- obmedzený počet hlinených tabuliek = nedostatok dochovaných písomných záznamov (napr. Mykény, 70 tabuliek linear B)

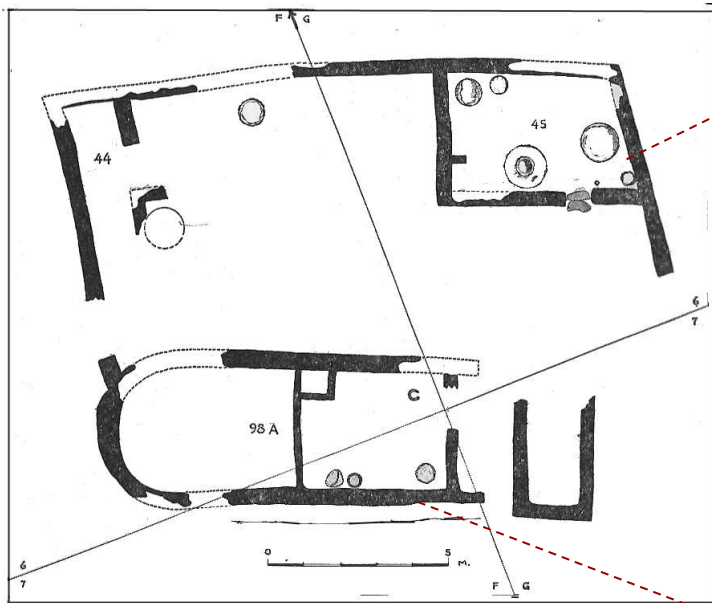
- **vrak lode Uluburun** - 14.stor. BC
 - pobrežie Turecka
 - tovar: medené a cínové ingoty, tzv. Kanaánske džbány, slonovina, šperky, zlato, zbrane, nástroje, suroviny
 - cieľ: niektorý z mykénskych palácov v pevninskom Grécku

Mycenaean period MH - LH II

- rozsiahle komunikačné siete na Peloponéze (Argolida, Laconia, Messenia) a v strednom Grécku (Boiótia, Attika)
- rastúce bohatstvo ako príčina ekonomickej nerovnováhy medzi elitami (prejav v pochovávaní)
- záujem ranných mykénskych aristokratov o monumentálne hrobky = vznik tholovosých hrobov (kruhovú stavbu s bočným vchodom)
- 16. a 15. stor. BC: Argolida a Messenia = desiatky tholosových hrobiek pre elitných predstaviteľov
- výskyt komorových hrobov vytesaných do skaly (zrejme pre nižšie postavených členov pevninskej aristokracie)
- umenie a remeslo: osvojili si techniky a štýly z Kréty, ktoré následne upravili podľa miestneho vkusu (keramika, metalurgia, pečatidlá ...)
- prvé 2 storočia umenie výhradne pre spoločenské elity - luxusné predmety z hrobov, príležitostne zo sídlisk.

Lerna (MH): Apsidal Long House with associated yard and storeroom

Lerna - MH Architecture: Apsidal Long House with associated yard and storeroom.

Lerna V. MH Architecture. Storeroom 45 with Pithoi In Situ, from WNW.

- typický dom MH: voľne stojaci megaron ("longhouse")
- obdĺžnikový alebo apsidálny pôdorys
- 2-3 miestnosti oddelené priečnymi stenami
- konštrukcia z nepálenej tehly na nízkom kamennom sokly
- vchod spravidla na jednej z kratších strán
- bočné steny často vyčnievajú - veranda v prednej časti (anty)

- domy MH I podobné ako v EH III - rozdiel: konštrukcia MH je robusnejšia (vyššie sokle, hrubšie steny) = dlhšia životnosť.

Novinka v strednej a neskorej fáze MH: uzavretý obdĺžnikový dvor s 1-2 malými rohovými skladmi.

Lerna V. MH Architecture. Apsidal Longhouses D and M, from W.

Ayios Stephanos (MH): Apsidal Longhouse

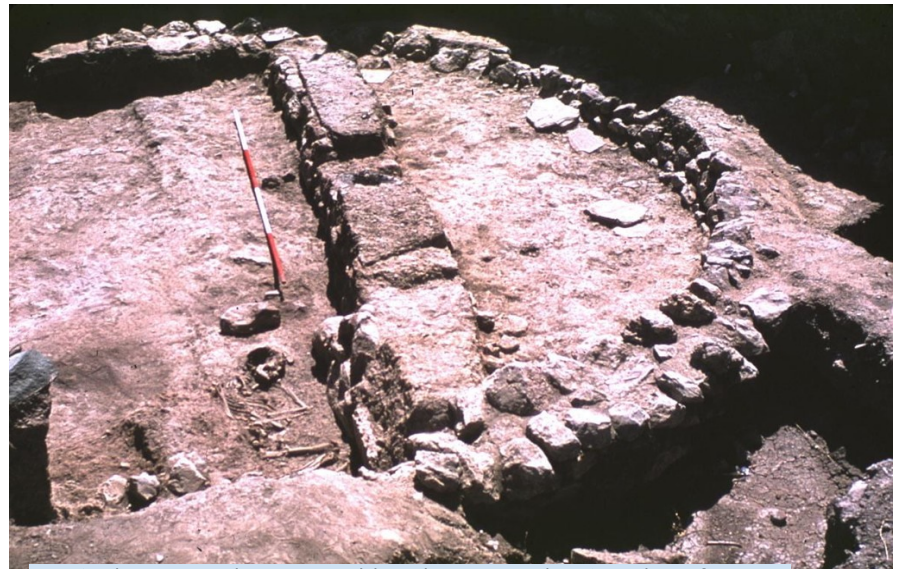
Ayios Stephanos. MH Architecture. Apsidal Longhouse, Trench N. East Face of Partition Wall with Bits of Lime Plaster Adhering.

Ayios Stephanos. MH Pit Grave Dug into Ruins of Apsidal Longhouse, Trench N. From SE.

Ayios Stephanos. MH Architecture. Apsidal Longhouse in Trench N. General View from S.

Ayios Stephanos. MH Architecture. Apsidal Longhouse in Trench N. General View from NNE.

Early Mycenaean period - pohrebný rítus MH

- na väčšine skúmaných MH sídlisk doložené intramulárne (v rámci areálu) pohrebiská
- extramulárne pohreby (mimo areálu) doložené až od MH III (Sesklo, Eleusis, Mykény)
- **Tumulus MH** (mohyla):
 - špeciálny druh extramulárneho pohrebiska
 - nízky múr, kruhový pôdorys, zapustený do kopca/svahu alebo voľne stojaci, nad žiarovým/kostrovým hrobom
 - hlavne Elis, Messénia, Attika, Corinthia, Argolida
- hroby v ranej fáze MH pomerne vzácne; postupne vrcholia, zväčšujú sa - znak zvyšujúceho sa blahobytu

Vrana, MH Architecture, Tumulus 2, General View from SW over Small Adjacent Circle

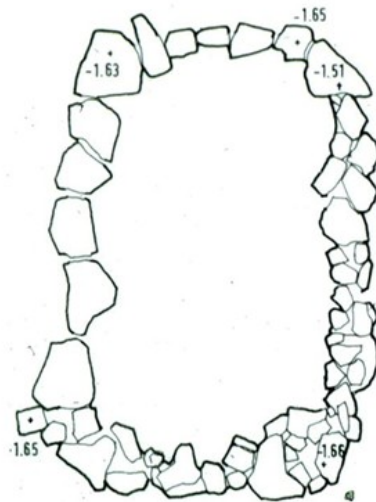
Early Mycenaean period - pohrebný rítus MH - LH II (šachtové hroby)

1. Šachtové hroby 2. Tholosové hroby

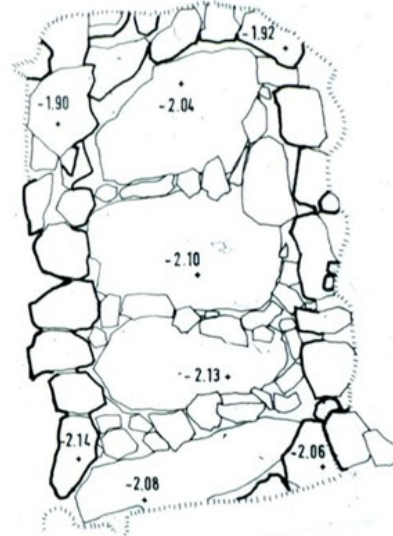
- šachtové hroby (okrem typu Hrobový okruh A,B v Mykénach) sú na gréckej pevnine pomerne zriedkavé.
- najznámejšie
 - **Lerna**: 2 hroby MH - LH I (vykradnuté)
 - **Ayios Stephanos**: neskorá fáza MH
 - **Mykény**: hrobový okruh A (1600-1500 BC), hrobový okruh B (1650-1550 BC).
- **Šachtový hrob**
 - hrobová jama vytesaná do skaly alebo vyložená kameňmi
 - šachta hlboká niekoľko stôp, vstup zhora
 - zastrešená trámami, trstinou, vetvami alebo veľkými plochými doskami
 - nad hrobom stéla (príklad Mykény)

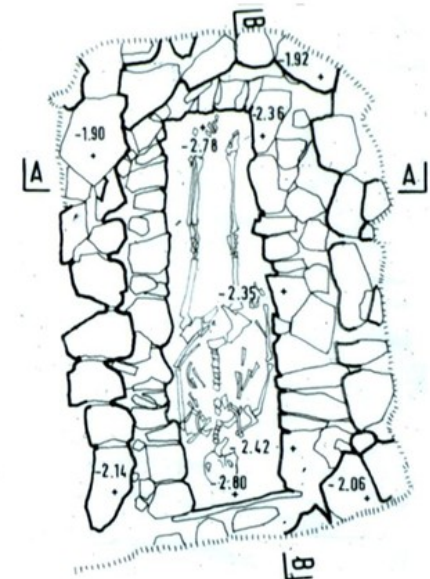
Ayios Stephanos. Trench N. Shaft Grave after

a. Upper stone surround

b. Grave with cover slabs

c. Grave with cover slabs removed

Mycenaean period - pohrebný rítus LH I (šachtové hroby)

- jednotlivci pochovaní na chrbte
- bežná prax viacnásobného pohrebu - staršie kosti odsunuté nabok alebo do rohu
- stéla: ojedinelý nález (nie pre každého jedinca), prvé "sochárske" diela gréckej DB
Reliéfny výjav (A): lov na leva + abstraktné špirály a vlnovky

Hrobový okruh A, B = viac info na budúcej prednáške! :-)

A

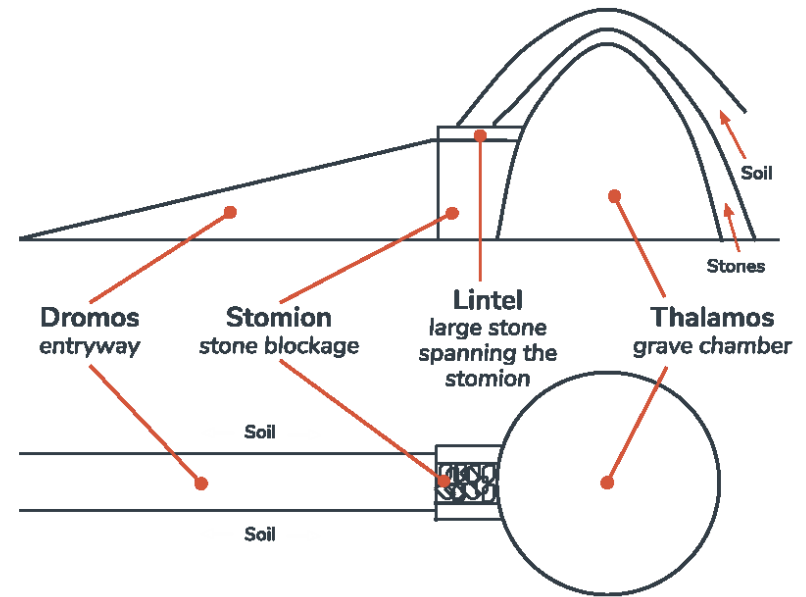
B

Mycenaean period - pohrebný rítus LH II (Tholosové hroby)

- okrúhly stavba
- hlavné časti
 - **thamos:** hlavná miestnosť
 - **stomion:** vchod do thalamu
 - **dromos:** prístupová chodba

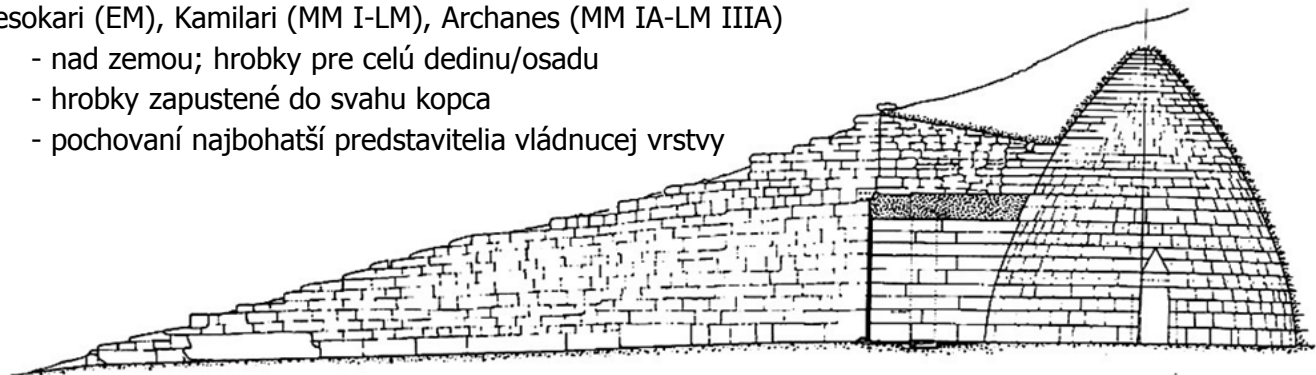
- hroby zasadené vždy do svahu kopca
- thamos vždy z kameňa (ostatné časti aj z iného materiálu)
- zosnulý v rakve položený na podlahe (thamos)
- väčšina vykradnutá - nepoznáme charakter hrobovej výbavy
 - Marathon: kostry 2 koní
- najviac dokladov z oblasti Mykén (9): pohovávanie LH IIA - LH IIIB

- LH IIA: Elis, Messenia, Lakónia, Argolida, juh Attiky
- LH IIB: Thesálie
- LH IIIB: južný Epiros, sever Attiky

Porovnanie

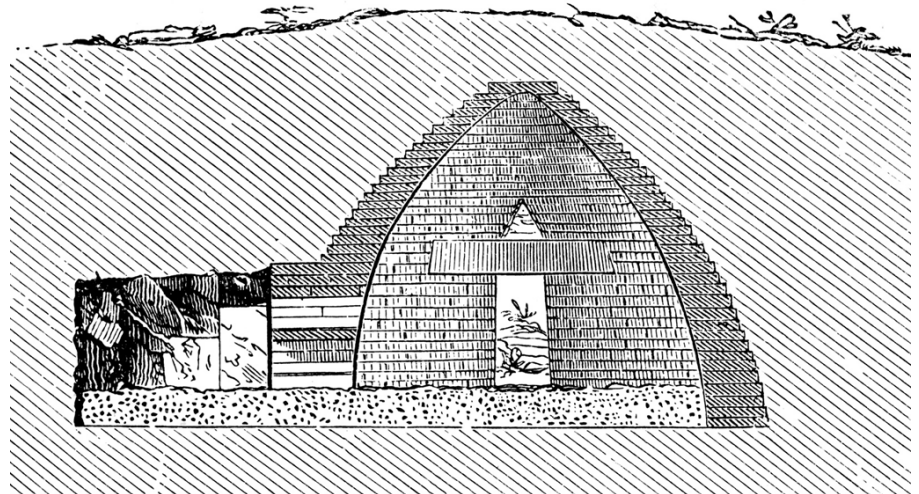
- Minojci na Kréte
 - lokalita Apesokari (EM), Kamilari (MM I-LM), Archanes (MM IA-LM IIIA)
 - nad zemou; hroby pre celú dedinu/osadu
- Mykénci
 - hroby zapustené do svahu kopca
 - pochovaní najbohatší predstavitelia vládnucej vrstvy

Pohrebný rítus LH III (Tholosové hroby): Atreova pokladnica, 13.stor.BC

- Atreus pochovaný v bočnej miestnosti (zdobená reliéfmi)
- výzdoba: zelený mramor a červený z Egypta a Malej Ázie
- Odľahčovací trojuholník: spôsob uloženia kameňov tak, aby sa ich váha strechy rozkladala na bočné piliere (prvok z Orientu)
- kľemba zdobená rozetami = dojem nočnej oblohy (nezachované)
- pohreb datovaný do LH IA; LH IIIA-B prestavaná do tejto formy

Early Mycenaean period - keramika

Tri hlavné skupiny

1. "Minyan": monochrónne leštená keramika
2. "Matt-painted": maľovaná matná keramika
3. "Cooking pottery": matná nezdobená keramika v hrubom prevedení

(4. "Imported pottery")

Early Mycenaean period - "*Minyan*"

- Schliemann: pomenovanie podľa lokality Orchomenos
- monochrónna leštená keramika vyrobená z jemnej hlíny
- v súčasnosti označovaná ako "*Minyan Ware*"
- škála: sivá, čierna, červená a žltá
- bežným tvarom sú otvorené formy: poháre, kantharoi
- ostro členené tvary Gray Minyan Ware - teória: kópie kovových prototypov (avšak kovové nádoby MH nie sú doložené)
- "ring stems" = vysoká rebrovaná nôžka (Grey Minyan) charakteristická najmä MH II-III v strednom Grécku
- záverečná fáza MH: na SV Peloponéze sa poháre s nôžkou výrazne znižujú, mizne rebrová výzdoba

Amphora, MHIII, c. 1700-1600 BC

Early Mycenaean period - "Matt-painted"

- pojem demonštruje nedostatok lesku pokiaľ ide o povrchové úpravy, zloženie a farbu
- pokrytie celého povrchu keramiky MH je vzácne - farbu bolo obtiažne získať alebo pripraviť (?), bola "drahšia" ako samotná výzdoba (?)
- obľúbené sú džbány, misky, poháre
- väčšie nádoby majú hrubšie steny ako menšie
- výrazné regionálne rozdiely: farba a rozsah výzdoby
- do obdobia MH III sú typické priamočiare abstraktné vzory; minojský a kykladský vplyv = napodobňovanie krivočiar

Lerna V. MH Pottery. Matt-painted Pedestal-footed

Lerna V. MH Pottery. Matt-painted Kantharos (I) and MM II

Lerna V. MH Pottery. Light-on-Dark Matt-painted Jar

Lerna V. MH Pottery. Matt-painted Carinated

Early Mycenaean period - "*Cooking pottery*"

- všetky formy kuchynskej keramiky predstavujú priamy vývoj od typov v EH III Tiryns
- typický je džbán so širokým hrdlom
- príležitostné rezaný ornament

Early Mycenaean period - "*Imported pottery*"

- tovar MH na pobrežných lokalitách a V Peloponéze: Ayios Stephanos, lerna, Asine, Argolida
- výzdoba v tmavých náteroch/vrstvách
- svetlé vzory vyhotovené v lesklom nátere na báze železa v škále od čiernej cez hnedú po červenú + pásy a vzory v tmavej farbe

Lerna V. MH Pottery. Imported Aeginetan Matt-

Lerna V. MH Pottery. Imported MM IA Minoan Egg Cup.

Lerna V. MH Pottery. Imported Cycladic Nipped Jug